

УДК 339.18:656

Задніпрянна Т. С.,
канд. екон. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: zadnipranna@donnuet.edu.ua

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ФОРМУВАННЯ ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМ

UDC 339.18:656

Zadnipranna T. S.,
PhD in Economic sciences,
Associate Professor

Donetsk National University of Economics
and Trade named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: zadnipranna@donnuet.edu.ua

STUDY OF FOREIGN EXPERIENCE IN THE FORMATION OF LOGISTICS SYSTEMS

***Мета.** Метою статті є дослідження закордонного досвіду формування логістичних систем, зокрема розвинених країн світу, що дозволить підготувати ґрунту для розробки інструментарію та методології контролінга логістичних систем.*

***Методика.** Теоретико-методологічною основою дослідження є положення сучасної економічної теорії, міжнародної економіки, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених у галузі логістики. У дослідженні використані методи, що забезпечують його логічну єдність — діалектичний метод наукового пізнання, а також метод системно-структурного аналізу для визначення позицій України з точки зору формування логістичних систем в умовах інтеграції.*

***Результати.** Автором розглянуто особливості впровадження логістичної концепції управління в Україні, інструменти оцінки логістичної ефективності, зокрема Logistics Performance Index для різних країн світу. Встановлено, що найбільш прогресивні логістичні системи характерні для країн Європейського Союзу. Розглянуто шляхи удосконалення логістичних систем країн ЄС на сучасному етапі, серед яких впровадження інновацій в інформаційну систему і технологічні схеми логістики. Встановлено, що Україна потребує розробки власної стратегії формування логістичної системи у зв'язку із відсутністю на сьогодні правового та інфраструктурного забезпечення розвитку логістики.*

***Ключові слова:** логістика, логістична система, логістична інфраструктура, Logistics Performance Index, логістична ефективність.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку господарства для підприємств України виникає гостра необхідність звернути увагу на оптимізацію своєї діяльності у зв'язку із тим, що в країні все більш усталеними стають принципи ринкової економіки, посилюється конкуренція. У цьому контексті особливе значення набуває створення систем, що дозволяють підвищити ефективність управління матеріальними потоками. Потенціал підвищення конкурентоспроможності у сфері виробництва для багатьох українських підприємств несуттєвий, саме тому необхідно більше уваги приділяти оптимізації процесів, пов'язаних зі сферою обігу. В цілому, цю проблему можливо визначити як формування конкурентних переваг через скорочення логістичних витрат та підвищення якості обслуговування на основі створення логістичних систем, що ефективно функціонують.

© Т. С. Задніпрянна, 2017

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичною основою дослідження є праці вітчизняних та закордонних вчених і практиків, що присвячені розвитку світової економіки, зовнішньоекономічних зв'язків та логістики. Особливості формування логістичних систем досліджені в роботах Д. Бауерсокса, Є. Барді, П. Казабана, Дж. Клосса, Д. Коула, Дж. Ленглі, Д. Ватерса, Д. Стока, А. Стерлігової, А. Семенко, К. Холопова та ін. Однак варто зазначити, що питання організації здійснення логістичних операцій і побудови логістичних систем з використанням прогресивних технологій із закордону досліджувалися авторами фрагментарно. Більшість уваги приділена саме методологічним засадам розвитку логістичних систем, що обумовлює необхідність подальшого дослідження імплементації закордонного досвіду в побудову національних логістичних систем.

Метою статті є дослідження закордонного досвіду формування логістичних систем, зокрема розвинених країн світу, що дозволить підготувати ґрунту для розробки інструментарію та методології контролінга логістичних систем.

Виклад основного матеріалу дослідження. У межах сучасних перетворень економічного і соціального життя окремих держав відбувається формування глобального суспільства споживання, в якому головне місце на ринку займають інтереси споживача товарів і послуг. До діяльності виробників, постачальників і продавців на такому ринку висувуються вимоги максимального задоволення запитів і потреб покупців у найбільш короткі терміни за найприйнятнішою ціною. Це може бути досягнуто тільки за умови добре налагодженої логістики, що забезпечує ефективність використання часу, фінансових та матеріальних ресурсів протягом всього процесу виробництва і споживання товарів і послуг.

На сучасному етапі логістична концепція починає широко застосовуватися до управління виробничим процесом в Україні з метою інтеграції окремих агентів процесу руху товару в єдину систему, здатну швидко та ефективно доставити необхідний товар споживачеві. Стратегія розвитку логістичних систем наведена у Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» [1], однак варто відмітити, що в документі увага зосереджена на розвитку логістичних систем у сфері національної безпеки. Таким чином, незважаючи на розвиток ринкових відносин, що сприяють формуванню пріоритету споживача, в країні все ще відсутні належні умови для створення адекватної логістичної інфраструктури, яка дозволила б задовольнити потреби ринку на рівні світових стандартів.

Подібна ситуація спостерігається і в інших країнах пострадянського простору: незважаючи на те, що окремі виробники та постачальники докладають максимальні зусилля до створення власних логістичних систем, відсутність централізованої логістичної мережі являє собою головний фактор відставання країн у сфері формування сучасного ефективного ринку товарів та послуг [2].

Побудова логістичної системи як адаптивної системи зі зворотним зв'язком є довгостроковим процесом, що потребує чіткого попереднього теоретичного дослідження та обґрунтування. Найбільший інтерес в якості об'єкта дослідження на сучасному етапі являють логістичні моделі країн-лідерів рейтингу за індексом LPI (Logistics Performance Index).

Індекс ефективності логістики (LPI) відноситься до одного з таких методів, який досліджує ефективність логістики у різних країнах. У 2007 р. Всесвітній банк спільно з Університетом м. Турку (Фінляндія) вперше застосував Індекс ефективності логістики (LPI) для оцінки рівня розвитку логістики в різних країнах. Г. А. Плахута звертає увагу, що одним зі співавторів Індексу є професор логістики

Школи економіки Лаурі Оджала [3]. Для кожної країни один раз на два роки Індекс ефективності логістики розраховується на основі інформації, отриманої за допомогою анкет від більш ніж 800 найбільших міжнародних логістичних компаній. LPI був опублікований в 2007, 2010, 2012, 2014 та 2016 рр. Індекс дає змогу аналізувати і порівнювати логістичну діяльність у 155 країнах світу. Для складання Індексу використовується більше ніж 5000 індивідуальних оцінок країн. Кожний респондент оцінює за 5-бальною шкалою кожну із 6 позицій логістичної системи, що відбиває ефективність (рис. 1) [4].

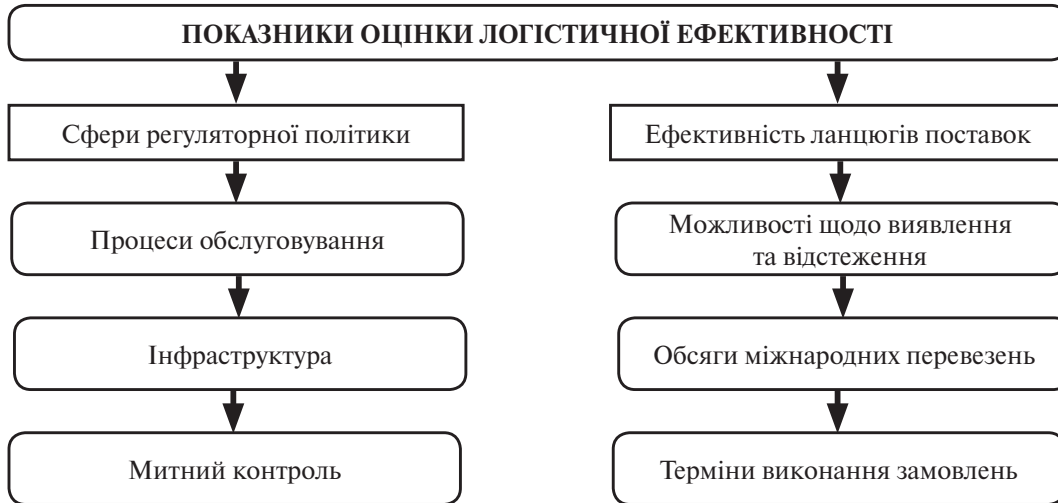

Рисунок 1 — Показники оцінки логістичної ефективності
(складено автором на основі [4])

Індекс LPI на сьогодні є найбільш об'єктивним показником, що визначає рівень розвитку логістичного комплексу країни на основі оцінки національної митниці, інфраструктури, системи міжнародних перевезень, системи нормативно-правового регулювання логістичної діяльності, транспортування, безперебійності і своєчасності надання логістичних послуг. Максимально можлива оцінка за кожним із зазначених елементів складає 5 балів. Середня оцінка за комплексом параметрів у подальшому ранжується між країнами, і рейтинг публікується на офіційному сайті Світового Банку (табл. 1) [5].

Таблиця 1 — Дані щодо оцінки рівня розвитку логістичних систем в країнах світу в 2016 році, бали (складено автором на основі [5])

Країна	Рейтинг LPI	Значення LPI	Значення індексу					
			Діяльність митниці	Розвиток інфраструктури	Оцінка міжнародних перевезень	Використання правової бази	Здійснення транспортування	Безперебійність поставок
Німеччина	1	4,23	4,12	4,44	3,86	4,28	4,27	4,45
Люксембург	2	4,22	3,90	4,24	4,24	4,01	4,12	4,80
Швеція	3	4,20	3,92	4,27	4,00	4,25	4,38	4,45
Нідерланди	4	4,19	4,12	4,29	3,94	4,22	4,17	4,41
Сінгапур	5	4,14	4,18	4,20	3,96	4,09	4,05	4,40
Бельгія	6	4,11	3,83	4,05	4,05	4,07	4,22	4,43

Продовження таблиці 1

Країна	Рейтинг LPI	Значення LPI	Значення індексу					
			Діяльність митниці	Розвиток інфраструктури	Оцінка міжнародних перевезень	Використання правової бази	Здійснення транспортування	Безперервність поставок
Австрія	7	4,10	3,79	4,08	3,85	4,18	4,36	4,37
Велика Британія	8	4,07	3,98	4,21	3,77	4,05	4,13	4,33
Гонконг, Китай	9	4,07	3,94	4,10	4,05	4,00	4,03	4,29
США	10	3,99	3,75	4,15	3,65	4,01	4,20	4,25
Швейцарія	11	3,99	3,88	4,19	3,69	3,95	4,04	4,24
Японія	12	3,97	3,85	4,10	3,89	3,99	4,03	4,21
ОАЕ	13	3,94	3,84	4,07	3,56	3,82	3,91	4,13
Канада	14	3,93	3,95	4,14	3,51	3,90	4,10	4,01
Фінляндія	15	3,92	4,01	4,01	3,64	3,88	4,04	4,14
Україна	80	2,74	2,30	2,49	2,59	2,55	2,96	3,51

Нині згідно з рейтингом LPI найбільш високих оцінок заслуговують логістичні моделі країн Євросоюзу. Так, за останніми даними за 2016 р., світовим лідером за оцінкою загального рівня розвитку логістики є Німеччина, зі значенням індексу 4,23 бали. Найбільш високо з усіх елементів LPI Німеччини оцінюється безперервність і своєчасність надання послуг (4,45 бала). Більш високе значення цього показника зафіксовано тільки в Люксембурзі — 4,8 бала, що займає 2 місце в загальному рейтингу LPI. При цьому за оцінкою розвитку інфраструктури ринку та ефективності правової бази Німеччина також займає перше місце в світі. Друге місце рейтингу LPI займає Люксембург зі значенням індексу 4,22 бала. На третьому місці — Швеція, її LPI становить 4,2 бала. Далі йдуть Нідерланди (4,19), Сінгапур (4,14), Бельгія (4,11), Австрія (4,1), Великобританія (4,07), Гон Конг, Китай (4,07), замикає десятку лідерів логістична система США (3,99). Фахівцями окремо відзначена Швеція, що лідирує у сферах якості логістичних послуг і розвитку інформаційних технологій відстеження. При цьому Україна в рейтингу займає лише 80 місце, демонструючи найбільш високий ступінь розвитку лише за параметром безперервності поставок, що свідчить про низький рівень розвитку як правового забезпечення логістики, так і логістичної інфраструктури.

На сьогодні саме Європейський Союз являє собою високорозвинений інтегрований простір, в якому швидко зростає сектор логістичних послуг. [2] На сучасному етапі Європейська логістична система оснащена об'єктами транспортно-логістичної інфраструктури, і прискорення темпів її розвитку забезпечується переважно за рахунок впровадження інновацій у інформаційну систему і технологічні схеми логістики [6]. Це зокрема відноситься до формування баз даних і комунікаційних систем логістики, впровадження нових програмних продуктів, що дозволяють дистанційно управляти матеріальними потоками, складських інформаційних систем, організації системи дистанційного моніторингу і контролю якості здійснення діяльності на різних ділянках логістичного ланцюга [7]. Застосування інформаційних технологій в логістиці дозволяє вирішувати цілий комплекс завдань з мінімальними витратами, що спонукає європейських бізнесменів, дослідників, програмістів і проектувальників розробляти

інформаційні продукти, спираючись на оригінальні ідеї. Так, італійські вчені розробили програму управління логістичними потоками, що дозволяє мінімізувати транспортні витрати за рахунок вибору оптимальних маршрутів, на основі ідеї, запозиченої із живої природи. За основу розробки був узятий принцип переміщення мурашок заплутаними лабіринтами мурашників [8].

Підводячи підсумок, варто зазначити, що за кордоном усвідомлення ролі логістики в економічному зростанні країн і регіонів прийшло досить давно. Це вплинуло на формування і розвиток системи внутрішніх і зовнішніх логістичних зв'язків розвинутих зарубіжних країн.

Висновки. Логістичні системи стають фактором ключової компетенції та джерелом конкурентних переваг підприємств не тільки на національному, а й на міжнародному ринках. Дослідження оцінки ефективності логістики в країнах світу дозволило встановити, що українська логістична система на сьогодні не відповідає європейським стандартам, не має відповідної правової та інфраструктурної підтримки, що потребує розробки власного підходу до формування ефективних логістичних мереж, орієнтованих на розвиток зовнішніх зв'язків. Створення багатопрофільних логістичних систем, заснованих на досвіді європейських країн, має базуватися на принципі інтеграції. Це дозволить узгодити різні інтереси агентів ринку, що є важливим чинником ефективного функціонування економіки як єдиної системи.

Список літератури /References

1. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>.

Stratehiia staloho rozvytku «Ukraina-2020» [Sustainable Development Strategy «Ukraine-2020»]. Available at : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>.

2. Старкова, Н. О. Перспектива интеграции России с ЕС / Н. О. Старкова // Вестник Ростовского государственного экономического университета (РИНХ). — 2010. — № 32. — С. 63–71.

Starkova, N. O. (2010). *Perspektiva integratsii Rossii s ES* [The prospect of Russia's integration with the EU]. *Vestnik Rostovskogo gosudarstvennogo ehkonomicheskogo universiteta* [Announcer of the Rostov state economic university], no. 32, pp. 63–71.

3. Глобалізація процесів логістики / Г. А. Плахута. — Маркетинг: теорія і практика : зб. наук. праць СНУ ім. В. Даля. — 2010. — Вип. 16. — С. 169–173.

Plakhuta, H. A. (2010). *Hlobalizatsiia protsesiv lohistyky* [Globalization of the processes of logistic]. *Marketing: teoriia i praktyka. Zb. nauk, prats SNU im. V. Dalia* [Marketing: theory and Practice. Collection of scientific papers of V. Dal SNU], no. 16, pp. 169–173.

4. Connecting to Compete 2016. Trade Logistics in the Global Economy. Available at : https://wb-lpi-media.s3.amazonaws.com/LPI_Report_2016.pdf.

5. Logistics Performance Index. International LPI. World Bank official site. Available at : <http://lpi.worldbank.org/international>.

6. Старкова, Н. О. Тенденции развития логистических услуг на современном мировом рынке / Н. О. Старкова, С. М. Саввиди, М. В. Сафонова // Политематический сетевой электронный научный журнал Кубанского государственного аграрного университета. — 2013. — № 85. — С. 480–490;

Starkova, N. O., Savvydy, S. M., Safonova M. V. (2013). *Tendentsii razvitiya logisticheskikh uslug na sovremennom mirovom rynke* [Trends in the development of logistics services on the modern world market]. *Politematicheskyy setevoy elektronnyy nauchnyy zhurnal Kubanskogo gosudarstvennogo agrarnogo universiteta* [Polytechnical network electronic scientific journal of the Kuban State Agrarian University], no. 85, pp. 480–490.

7. Шевченко К. И. Региональный аспект инвестирования в транспортную отрасль в условиях глобализации / К. И. Шевченко, И. В. Шевченко, Л. В. Пономаренко // Экономика устойчивого развития. — 2012. — № 11. — С. 223–229.

Shevchenko, K. I., Shevchenko, Y. V., Ponomarenko, L. V. (2012). *Regionalnyi aspekt investirovaniya v transportnuyu otrasl v usloviyah globalizatsii* [Regional aspect of investment in the transport industry in the context of globalization]. *Ekonomika ustoychivogo razvitiya* [Sustainable Development Economics], no. 11, pp. 223–229.

8. Кизим А. А. Виртуальная логистика: проблемы и перспективы / А. А. Кизим, В. В. Козенко // Экономика устойчивого развития. — 2013. — № 14. — С. 89–99.

Kizim, A. A., Kozenko, V. V. (2013). *Virtualnaya logistika: problemy i perspektivy* [Virtual logistics: problems and prospects]. *Ekonomika ustoychivogo razvitiya* [Sustainable Development Economics], no. 14, pp. 89–99.

Цель. Целью статьи является исследование зарубежного опыта формирования логистических систем, в частности развитых стран мира, что позволит подготовить почву для разработки инструментария и методологии контроллинга логистических систем.

Методика. Теоретико-методологической основой исследования являются положения современной экономической теории, международной экономики, научные труды отечественных и зарубежных ученых в области логистики. В исследовании использованы методы, обеспечивающие его логическое единство — диалектический метод научного познания, а также метод системно-структурного анализа для определения позиций Украины с точки зрения формирования логистических систем в условиях интеграции.

Результаты. Автором рассмотрены особенности внедрения логистической концепции управления в Украине, инструменты оценки логистической эффективности, в частности *Logistics Performance Index* для разных стран мира. Установлено, что наиболее прогрессивные логистические системы характерны для стран Европейского Союза. Рассмотрены пути совершенствования логистических систем стран ЕС на современном этапе, среди которых внедрение инноваций в информационную систему и технологические схемы логистики. Установлено, что Украина нуждается в разработке собственной стратегии формирования логистической системы в связи с отсутствием в настоящее время правового и инфраструктурного обеспечения развития логистики.

Ключевые слова: логистика, логистическая система, логистическая инфраструктура, *Logistics Performance Index*, логистическая эффективность.

Objective. The objective of this research is to study foreign experience in the formation of logistics systems, in particular developed countries of the world, which allows to prepare the ground for the development of tools and methodology for controlling logistics systems.

Methods. The theoretical and methodological basis of the study is the provisions of modern economic theory, the international economy, scientific works of domestic and foreign scientists in the field of logistics. The research uses methods that ensure its logical unity — dialectical method of scientific cognition, as well as the method of system-structural analysis for determining Ukraine's positions from the point of view of the formation of logistical systems in terms of integration.

Results. The author considers the features of implementing the logistics management concept in Ukraine. The tools for assessing logistics efficiency, in particular the *Logistics Performance Index* for different countries of the world, are considered. It is established that

the most progressive logistic systems are characteristic for the countries of the European Union. The ways of improving the logistics systems of the EU countries at the current stage, including introduction of innovations in the information system and technological schemes of logistics, are considered. It is established that Ukraine needs to develop its own strategy for the formation of a logistics system due to the lack of legal and infrastructure support for the development of logistics.

Key words: *logistics, logistics system, logistics infrastructure, Logistics Performance Index, logistics efficiency.*

Надійшла до редакції 05.03.2017

УДК 339.13, 339.17

Маловичко С. В.,
д-р екон. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки і
торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: malovichko@donnuet.edu.ua

ДІАГНОСТИКА РЕСУРСНО-КОМПЕТЕНТІСНОГО БЛОКУ УПРАВЛІННЯ ЕЛЕКТРОННОЮ ТОРГІВЛЕЮ ПІДПРИЄМСТВ

UDC 339.13, 339.17

Malovychko S. V.,
Grand PhD in Economic sciences,
Associate Professor

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: malovichko@donnuet.edu.ua

DIAGNOSTICS OF RESOURCE COMPETENCE-BASED PLATFORM OF ENTERPRISES E-COMMERCE MANAGEMENT

Мета. *Мета статті полягає у формуванні методичних засад дослідження ресурсно-компетентісного блоку підприємства електронної торгівлі.*

Методи. *Використані діалектичний метод наукового пізнання, а також комплекс загальнонаукових методів гносеології: теоретичного узагальнення і порівняння, графічний, методи угруповання і класифікації.*

Результати. *У статті висвітлено методичні засади дослідження ресурсно-компетентісного блоку підприємства електронної торгівлі. Запропоновано проводити аналіз компетенцій персоналу підприємств електронної торгівлі у розрізі таких типів: аналітичні, функціональні, управлінські, ринкові; аналіз ресурсного потенціалу у розрізі таких: фінансові, трудові, інформаційні, техніко-технологічні.*

Ключові слова: *електронна торгівля, електронна комерція, Інтернет, електронний магазин, ресурси, компетенції.*

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій обумовив появу різних явищ як в економіці, так і в суспільстві; серед них визначним для підприємницьких структур та домогосподарств є феномен електронної торгівлі. Комп'ютеризація та інформатизація суспільства є магістральною передумовою розвитку цієї сфери. Деструктивні прояви ринкової кон'юнктури, політико-економічна криза в Україні зробили явними прояви електронної торгівлі (ЕТ) тільки останніми роками, однак ця сфера детермінує розвиток всієї національної економіки.

© С. В. Маловичко, 2017